Johtopäätöksiä metsästäjäkeräilijäryhmien sosiaalisista suhteista

Tim Ingold

25. huhtikuuta 2009

Välittömyyden, autonomian ja *jakamisen* periaatteet yhdessä muodostavat sosiaalisuuden muodon, joka on täysin yhteensopimaton yhteiskunnan käsitteen kanssa, tarkoitetaanpa yhteiskunnalla sitten ”kansalaisyhteiskunnan” toisiinsa liittyviä tahoja, etnisen ryhmän tai kansakunnan kuviteltua yhteisöä tai valtion sääteleviä rakenteita. Ensinnäkin metsästäjäkeräilijöiden henkilökohtaisen autonomian vaatimus on aivan vastakkainen siihen individualismiin nähden, johon länsimainen diskurssi kansalaisyhteiskunnasta viittaa. Kun jälkimmäinen esittää ihmisen itsenäisenä, rationaalisena toimijana, joka muotoutuu ennen hänen astumistaan sosiaaliselle näyttämölle ja siitä riippumattomana, niin metsästäjäkeräilijöiden autonomia puolestaan *perustuu suhteisiin*; henkilön kyky toimia oma-aloitteisesti syntyy yhteisestä, käytännöllisen toiminnan yhteydessä koetusta menneisyydestä, jossa ollaan jatkuvasti tekemisissä toisten kanssa.

Toiseksi, maailmassa jossa ulossulkevat rajat eivät kahlehdi sosiaalisuutta, eivät ihmiset määritä itseään ”meiksi” ennemmin kuin ”heiksi”, tai tämän ryhmän jäseniksi ennemmin kuin tuon, eikä heillä ole muuta sanaa kuvaamaan itseään joukkona kuin yleisesti ihmistä tarkoittava sana. Tästä syystä ulkopuoliset - tutkimusmatkailijat, kaupankävijät, lähetyssaarnaajat, antropologit - jotka etsivät sanoja nimeämään metsästäjäkeräilijöinä pitämiään ihmisiä, ovat usein päätyneet lainaamaan ulkopuolisten antamia leimoja, joita naapurikansat käyttävät halventavaan sävyyn lähellään asuvista metsästäjäkeräilijöistä. Viimeiseksi, metsästäjäkeräilijöiden sosiaalisuuden sydämessä oleva luottamuksen periaate ei sovi yhteen minkäänlaisten alistamisen muotojen kanssa. Kuitenkin juuri tällaisia suhteita syntyy väistämättä minkä tahansa sellaisten säätelevien instituutioiden järjestelmän myötä, jotka oikeuttavat ja valtuuttavat tiettyjä ihmisiä kontrolloimaan toisten toimia yhteiskunnan nimissä. Ei riitä todeta nyt jo varsin vanhentuneen antropologisen ilmaisun sanoin, että metsästäjäkeräilijät elävät ”valtiottomissa yhteiskunnissa,” ikään kuin heidän sosiaalinen elämänsä olisi jotenkin puutteellista tai epätäydellistä ja odottaisi täydellistymistään valtiokoneiston evolutiivisen kehittymisen kautta. Pikemminkin heidän sosiaalisuutensa periaate, kuten Pierre Clastres (1974) on sen sanonut, on perinpohjaisesti valtion *vastainen.*

Laajoissa keskusteluissa, joita on käyty siitä onko metsästäjäkeräilijä”yhteiskunnilla” erityisiä yhteisiä ominaisuuksia, ovat vain harvat pysähtyneet miettimään yhteiskunnan käsitteen soveltuvuutta ylipäätään. Kaikissa moderneissa merkityksissään tarkasteltuna tämä käsite on kuitenkin juurtunut alistamisen diskurssiin. Voisi jopa sanoa, Levineä & Levineä (1975:177) myötäillen,

että yhteiskunta *on* alistamista. Yhteiskunnan käsite leikkaa ihmisolentojen maailman toisensa poissulkeviin lohkoihin hyvin samaan tapaan kuin oman maan (*territory*) käsite leikkaa heidän asuttamansa maan poliittisen lainsäädännön valtapiireihin. Jos jälkimmäinen viittaa hallitsevaan suhteeseen maahan nähden, niin edellinen viittaa hallinnan suhteeseen ihmisiin nähden. Tässä valossa metsästäjäkeräilijät elävät ”yhteiskunnissa” niiden mielissä, jotka pyrkivät käyttämään valtaa heidän ylitseen, mutta eivät metsästäjäkeräilijöiden omasta mielestään. Heidän maailmansa ei ole sosiaalisesti osittunutta; se muodostuu ennemminkin sisällyttämisen kuin ulossulkemisen suhteista, joiden ansiosta toiset ”vedetään mukaan” sen sijaan että heidät ”eroteltaisiin ulkopuolelle” (Ingold 1990). Kuten Peter Wilson on pannut merkille, metsästäjäkeräilijöiden sosiaalisuutta ohjaa huomion kohdistaminen (*focus*) pikemminkin kuin raja: ihmiset ”järjestävät sosiaalisen elämänsä kohdistamalla huomiotaan sen sijaan että antaisivat tiukan rakenteen määrittää sitä” (1988:50).

Metsästäjien ja keräilijöiden keskinäiset suhteet todistavat sellaisen sosiaaliseen ympäristöön kohdistuvan ymmärryksen mahdollisuudesta, joka on suora pikemminkin kuin hallinnan rakenteiden välittämä. Voisimme ehkä mennä pidemmälle ja ehdottaa, että tämä ymmärrys ei rajoitu vain ihmisolentojen keskinäisiin suhteisiin. Se ulottuu myös ympäristön ei-inhimillisiin osiin: eläimiin ja kasveihin, jopa maiseman sellaisiin ominaisuuksiin joita saattaisimme pitää elottomina. Pyytäjät pitävät yllä luottamussuhdetta saaliseläimiinsä samaan tapaan kuin suhteissaan ihmisolentoihin, ja olettavat että eläimet näyttäytyvät pyytäjä mielessään, antaen itsensä tulla pyydetyiksi niin kauan kuin pyytäjät kohtelevat heitä kunnioittaen eivätkä tee mitään rajoittaakseen heidän toimintansa autonomiaa (Ingold 1993). Mahtava pyytäjä vetää eläimiä puoleensa samaan tapaan kuin hän vetää seuraajia puoleensa. Keräilijöiden mielestä metsä hoivaa ihmisiä samaan tapaan kuin aikuiset hoivaavat lapsia - muodostaen kaiken kaikkiaan sen mitä Bird-David (1990) kutsuu ”antavaksi ympäristöksi”. Yleisesti ottaen ihmisten suhteet ei-inhimilliseen ympäristöön ovat muotoutuneet saman jakamisen periaatteen pohjalta, jota sovelletaan ihmisyhteisön sisällä (Bird-David 1992). Lyhyesti sanottuna sitä tiukkaa erontekoa, jonka länsimainen ajattelu ja tiede tekevät yhteiskunnan ja luonnon maailmoiden välille, ihmisten ja esineiden välille, ei metsästäjäkeräilijöille ole olemassa. Heille ei ole olemassa kahta maailmaa vaan yksi, joka pitää sisällään kaikki moninaiset siinä elelevät olennot (Ingold 1996:128). Sen sijaan että he pyrkisivät hallitsemaan luontoa, heidän tavoitteensa on aivan päin vastoin ylläpitää sopuisia suhteita näiden olentojen kanssa (Ridington 1982:471). On tietenkin olemassa yhtä monenlaisia suhteita kuin on olemassa erilaisia olentoja, mutta nämä erot ovat suhteellisia, eivät absoluuttisia. Ja jos mikään absoluuttinen raja ei erota sosiaalisia suhteita niistä suhteista jotka eivät ole sosiaalisia, niin mitä käyttöä meillä yleensä on sosiaalisen (yhteiskunnan) käsitteelle?

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Tim Ingold
Johtopäätöksiä metsästäjäkeräilijäryhmien sosiaalisista suhteista
25. huhtikuuta 2009

Haettu osoitteesta https://takku.net/article.php/20090425115646678
Käännös viimeisestä kappaleesta (Conclusions) Tim Ingoldin artikkelista ”On the social relations of the hunter-gatherer band”, joka on julkaistu Richard B. Leen ja Richard Dalyn toimittamassa teoksessa *The Cambridge Encyclopedia of Hunter-Gatherers* (Cambridge University Press, 1999), s.399-409.

fi.theanarchistlibrary.org